

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «12» 09 2024 р. № 1

Голова НМР

Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

Робоча програма навчальної дисципліни
«СТУДІЇ З БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ»

для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання

галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

спеціальність 035 «Філологія»

ОПП «Германські мови і літератури (переклад включно)»

галузь знань 05 «Соціальні і поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка», ОПП «Економіка підприємства»

спеціальність 053 «Психологія», ОПП «Психологія»

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність 073 «Менеджмент»

ОПП «Менеджмент митної справи»

спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»

ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»

галузь знань 12 «Інформаційні технології»

спеціальність 122 «Комп'ютерні науки»

ОПП «Технології цифрового дизайну»

галузь знань 26 «Цивільна безпека»

спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»

ОПП «Правоохоронна діяльність»

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

ОПП «Міжнародні економічні відносини»

статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь – 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Студії з безпеки та захисту» складена на основі освітньо-професійних програм:

– ОПП «Германські мови і літератури (переклад включно)» спеціальності 035 «Філологія», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 12.07.2024 р., №19;

– ОПП «Економіка підприємства» спеціальності 051 «Економіка», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 12.07.2024 р., №19;

– ОПП «Психологія» спеціальності 053 «Психологія», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 12.07.2024 р., №19;

– ОПП «Менеджмент митної справи» спеціальності 073 «Менеджмент», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 12.07.2024 р., №19;

– ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі» спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 29.08.2024 р., №1;

– ОПП «Технології цифрового дизайну» спеціальності 122 «Комп'ютерні науки», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 12.07.2024 р., №19;

– ОПП «Правоохоронна діяльність» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 29.08.2024 р., №1;

– ОПП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», затвердженій Вченою радою Університету, протокол від 12.07.2024 р., №19.

Укладачі:

І. Качур, к.б.н., доцент,
доцент кафедри митної справи та товарознавства;
І. Сагайдак, к.т.н., доцент,
доцент кафедри митної справи та товарознавства

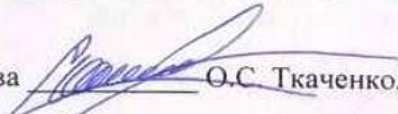
Гаранти ОПП:

А. Савченко
І. Минчинська
М. Заушнікова
Н. Держак
Н. Авраменко
Т. Ратушняк
Г. Чигрина
Я. Белінська

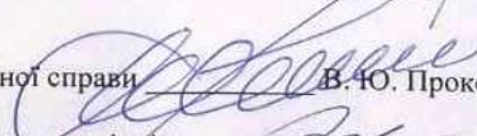
Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою митної справи та товарознавства, протокол від «26» 08 2024 року № 1.

Завідувач кафедри

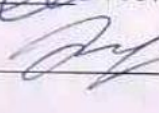
митної справи та товарознавства О.С. Ткаченко, к.е.н.

Розглянуто і схвалено вченою радою Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи, протокол від «3» вересня 2024 р. № 2.

Голова вченої ради ННІ

економічної безпеки та митної справи В.Ю. Прокопенко, д.е.н., професор

Завідувач навчально-методичного відділу

 І. В. Качур, к.б.н., доцент

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Опис навчальної дисципліни	6
2.1. Компетентності і результати навчання	7
2.2. Пререквізити та постреквізити	11
2.3. Структура навчальної дисципліни	12
2.4. Рейтинг-план	14
3. Програма навчальної дисципліни	19
4. Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти	30
5. Засоби діагностики результатів навчання	34
6. Форми та питання поточного та підсумкового контролю	34
7. Рекомендована література	37

1. ПЕРЕДМОВА

Відповідно до євроінтеграційних прагнень України, Конституції України, життя людини, її здоров'я, честь та гідність є найвищою цінністю. Держава гарантує умови для реалізації права громадян на охорону здоров'я, на безпечне для здоров'я та життя довкілля. Важливу роль у практичній реалізації цих прав відіграє освіта. Формування культури безпеки є і буде залишатися нагальним ще багато років. Виклики, які стоять перед сучасною Україною – агресія російської федерації, бойові дії, окупація територій, замінування, велика кількість переміщених осіб – потребують вирішення освіченими, інформаційно грамотними фахівцями.

Людина, її здоров'я, життя та безпека є лейтмотивом дисципліни «Студії з безпеки та захисту». В змістовній частині дисципліни враховано засади концепції сталого розвитку; викладено засади міжнародного гуманітарного права, досвід європейської системи освіти у сфері ризику, інших міжнародних та національних документів; відображені сучасні тенденції розв'язання проблем безпеки людини. Дисципліна забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722.

Мета навчальної дисципліни полягає у оволодінні сукупністю загальнокультурних та професійних компетентностей з питань безпеки, цивільного захисту, охорони праці та охорони навколишнього середовища відповідно до європейських стандартів безпеки та охорони навколишнього середовища для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням забезпечення сталого розвитку об'єктів економіки, збереження життя та здоров'я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій в мирний час та особливий період.

Завдання дисципліни передбачає опанування компетентностями для вирішення професійних завдань з урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях в мирний час та в особливий період, формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки.

Методи навчання: методи організації та здійснення навчальної діяльності: словесні (розповідь, бесіда, лекція), наочні (показ, демонстрація), практичні, репродуктивні і проблемні, самостійної роботи і роботи під керівництвом викладача; методи стимулювання і мотивації навчання: методи формування інтересу (аналіз проблемних ситуацій), методи формування відповідальності в навчанні (роз'яснення суспільної і особової значущості навчання, пред'явлення педагогічних вимог); методи контролю і самоконтролю (усний і письмовий контроль, фронтальний і диференційований, поточний і підсумковий).

Застосовуються наукові дискусії та ігрові методики, які спрямовані на набуття м'яких навичок комунікації, командної роботи, формування власної точки зору та критичного мислення у здобувачів вищої освіти.

Методика проведення лекційних, семінарських та практичних занять базується на проблемних, евристичних, ігрових та інших продуктивних формах навчання, які розвивають індивідуальність здобувача вищої освіти, творчу активність, самостійність, здатність сприймати, інтерпретувати й аналізувати навчальні, наукові тексти. Під час лекційних, практичних занять застосовуються інноваційні інтерактивні методи і форми навчання:

тренінги, кейси, круглі столи, конференції, проектний метод, тестові завдання, ігрові (імітаційні, операційні, рольові, ділові ігри), мультимедійні технології.

Самостійна робота здобувача вищої освіти спрямована на виконання додаткових завдань за темами курсу, підготовку різних видів завдань, підготовку наукових доповідей, презентацій, навчальних проєктів.

Передбачено методи і форми роботи: виконання тренувальних вправ і тестових завдань, проведення диспутів, презентації індивідуальних та групових проєктів тощо.

Індивідуально-консультаційна робота здобувача вищої освіти (під керівництвом викладача) передбачає написання доповідей, есе.

Форми організації занять: лекції, семінарські заняття, індивідуально-консультаційна робота під керівництвом викладача та самостійна робота здобувачів.

Форми організації освітнього процесу: денна, заочна, змішана.

Організація поточного та підсумкового контролю знань.

Об'єктом контролю є діяльність здобувача вищої освіти на семінарських, практичних заняттях, а також результати виконання самостійної, індивідуальної роботи.

До контрольних заходів входять поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять та при перевірці самостійних робіт (експрес-контроль (тести), проведення презентації-захисту творчих завдань, виконання письмових завдань) і має на меті перевірку рівня засвоєння навчального матеріалу з навчальної дисципліни.

Проміжний контроль здійснюється у формі контрольного заходу (тест, контрольна робота).

Підсумковий контроль – диференційований залік.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОПП «Германські мови і літератури (переклад включно)»;
 ОПП «Економіка підприємства»
 ОПП «Психологія»;
 ОПП «Менеджмент митної справи»;
 ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»;
 ОПП «Технології цифрового дизайну»;
 ОПП «Правоохоронна діяльність»;
 ОПП «Міжнародні економічні відносини».

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4		
Модуль – 1	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4	1-й	1-й
Загальна кількість годин – 120	Семестр	
	1/2-й	1/2-й
	Лекції, год.	
	24	4
	Практичні, семінарські, год.	
	12/12	2/2
	Лабораторні	
	–	–
	Самостійна робота	
	70	110
	Індивідуально-консультаційна робота: 2 год	
	Форма семестрового контролю: <i>диференційований залік</i>	

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. <i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні. <i>Спеціальні компетентності (СК):</i> СК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.	ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти. ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ОПП «Економіка підприємства»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність (ІК)</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки. <i>Загальні компетентності</i> ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації. ЗК 13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність. ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах. ПРН 24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, цінувати та поважати культурне різноманіття, індивідуальні відмінності людей.

ОПП «Психологія»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність (ІК)</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. <i>Загальні компетентності</i> ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя	ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел. ПРН 8. Презентувати результати власних досліджень усно/письмово для фахівців і нефаківців ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ОПП «Менеджмент митної справи»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у сфері менеджменту, зокрема під час організації діяльності приватних підприємств та митних органів або у процесі навчання, що передбачає застосування ключових методів менеджменту, інших соціальних та поведінкових наук, а також знань щодо особливостей організації митної справи в умовах невизначеності та динамічних змін з урахуванням комплексу вимог до здійснення фахової та навчальної діяльності.	ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя. ПРН 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.
<i>Загальні компетентності (ЗК)</i> ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
<i>Спеціальні компетентності (СК)</i> СК 6. Здатність діяти соціально, відповідально і свідомо.	

ОПІ «Товарознавство та експертиза в митній справі»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької та торговельної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій та торговельній діяльності. ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії, які дозволяють досягати професійних цілей. ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких та торговельних структур. ПРН 10. Діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних цінностей і досягнень суспільства. ПРН 16. Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких та торговельних структур і застосовувати його на практиці.
<i>Загальні компетентності (ЗК)</i> ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях. ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища. ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо. ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	

ОПІ «Технології цифрового дизайну»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі комп'ютерних наук або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів інформаційних технологій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	ПРН 8. Використовувати методологію системного аналізу об'єктів, процесів і систем для задач аналізу, прогнозування, управління та проектування динамічних процесів в макроекономічних, технічних, технологічних і фінансових об'єктах. ПРН 15. Розуміти концепцію інформаційної безпеки, принципи безпечного проектування програмного забезпечення, забезпечувати безпеку комп'ютерних мереж в умовах неповноти та невизначеності вихідних даних. ПРН 19. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміти застосовувати їх в професійній діяльності
<i>Загальні компетентності (ЗК)</i> ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. СК 15. Здатність до аналізу та функціонального моделювання бізнес-процесів, побудови та практичного застосування функціональних моделей організаційно-економічних і виробничо-технологічних систем, методів оцінювання ризиків їх проектування	

ОП «Правоохоронна діяльність»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність:</i> здатність займатися правозастосовною діяльністю, здійснювати дізнання, вирішувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності, виконувати правоохоронні функції в нестандартних ситуаціях.	ПРН 2. Вести міжособистісний діалог та превентивну комунікацію з метою виконання завдань професійної діяльності. ПРН 6. Знати і розуміти принципи доброчесності та норми етичної поведінки, дотримуватися їх у професійній діяльності. ПРН 7. Взаємодіяти із суб'єктами забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, а також здійснювати комунікацію з фізичними та юридичними особами з метою виконання завдань у сфері правоохоронної діяльності. ПРН 12. Адаптуватися і ефективно діяти у стандартних професійних ситуаціях, а також у разі ускладнення оперативної обстановки, підвищення фізичного та психологічного навантаження. ПРН 15. Працювати самостійно та в команді при виконанні службових (посадових) обов'язків та під час розв'язання складних спеціалізованих задач у сфері правоохоронної діяльності. ПРН 16. Застосовувати превентивні та примусові заходи, спрямовані на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб, публічному (громадському) порядку та безпеці, майну, законним інтересам держави, які виникли (або можуть виникнути) внаслідок учинення кримінальних або адміністративних правопорушень. ПРН 17. Використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави. ПРН 18. Застосовувати вогнепальну зброю та спеціальні засоби (штатне та бойове озброєння), фізичну силу; інформаційні системи та технології, технології захисту даних, методи обробки, накопичення та аналізу інформації, інформаційноаналітичні системи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні), криміналістичні та оперативно-технічні засоби, безпілотну авіацію, іншу спеціальну та військову техніку і спорядження. ПРН 19. Надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу. ПРН 20. Контролювати в межах повноважень стан дотримання фізичними та юридичними особами вимог дозвільної системи, правил дорожнього руху, а також інших вимог законодавства у сфері правопорядку. ПРН 22. Оцінювати оперативну (бойову) обстановку, рівень потенційних загроз та викликів, прогнозувати їх розвиток, застосовувати тактичні методи превентивного та силового втручання для запобігання та припинення правопорушень, усунення загроз внутрішньому безпековому середовищу, державному суверенітету та територіальній цілісності держави, у тому числі у взаємодії з іншими уповноваженими на це органами та громадою.
<i>Загальні компетентності (ЗК):</i> ЗК 9. Здатність працювати в команді. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	
<i>Спеціальні компетентності:</i> СК 1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій. СК 12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності. СК 14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу. СК 15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боеприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.	

ОПП «Міжнародні економічні відносини»	
Компетентності	Результати навчання
<i>Інтегральна компетентність (ІК):</i> здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	ПРН 1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін. ПРН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них. ПРН 6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу. ПРН 23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.
<i>Загальні компетентності (ЗК)</i> ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 4. Здатність планувати та управляти часом. ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). <i>Спеціальні компетентності:</i> СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.	

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ

Дисципліна вивчається на 1 курсі у 1/2 семестрі навчання.

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Студії з безпеки та захисту» є знання та вміння, набуті під час опанування шкільних курсів «Біологія», «Екологія», «Фізика», «Хімія», «Основи здоров'я».

Компетентності, набуті в результаті вивчення дисципліни будуть застосовані надалі у всіх освітніх компонентах, які будуть освоюватися здобувачами вищої освіти в циклі дисциплін професійної підготовки.

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Студії з безпеки та захисту»

ОПП «Германські мови і літератури (переклад включно)»;

ОПП «Економіка підприємства»;

ОПП «Психологія»;

ОПП «Менеджмент митної справи»;

ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»;

ОПП «Технології цифрового дизайну»;

ОПП «Правоохоронна діяльність»;

ОПП «Міжнародні економічні відносини».

Денна форма навчання

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семінар/ практ. заняття	Інд- конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
Змістовий модуль I «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку» (Т.1 – Т.4) = 1,1 зал. кред. (34 год.)						
Т. 1	Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей. Цілі сталого розвитку в Україні.	2	0/2		5	9
Т. 2	Ризик як кількісна оцінка небезпеки	2	0/2		5	9
Т. 3	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я	0	2/0		5	7
Т. 4	Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки	2	2/0		5	9
Разом за змістовим модулем I		6	4/4 (8)		20	34
Змістовий модуль II «Цивільний захист» (Т.5 – Т.7) = 0,9 зал. кред. (27 год.)						
Т. 5	Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації.	2	2/0		5	9
Т. 6	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	2	0/2		5	9
Т. 7	Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної державної системи цивільного захисту	2	2/0		5	9
Разом за змістовим модулем II		6	4/2 (6)		15	27
Проміжна контрольна робота №1 Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)						
Змістовий модуль III. «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності» (Т.8 – Т.10) = 0,9 зал. кред. (27 год.)						
Т. 8	Правові та організаційні питання охорони праці.	2	0/2		5	9
Т. 9	Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці	2	1/0		6	9
Т. 10	Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека	2	1/0		6	9
Разом за змістовим модулем III		6	2/2 (4)		17	27
ЗМ IV «Екологічна безпека» (Т.11 – Т.13) = 1 зал. кред. (30 год.)						
Т. 11	Екологічні наслідки воєнних дій на території України.	2	2/0		5	9
Т. 12	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	2	0/2		5	9
Т. 13	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	2	0	2	8	12
Проміжна контрольна робота №2 Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)						
Підсумкова контрольна робота			/2			2
Разом за змістовим модулем IV		6	2/4(6)	2	15	29

<i>Усього годин</i>	24	24	2	70	120
---------------------	-----------	-----------	----------	-----------	------------

Заочна форма навчання

№ з/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції	Семінар/ практ. заняття	Інд- конс. робота	СРС	Всього
Модуль I = 4 зал. кред. (120 год.)						
Змістовий модуль I «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку» (Т.1 – Т.4) = 1,1 зал. кред. (34 год.)						
Т. 1	Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей. Цілі сталого розвитку в Україні.	2			8	10
Т. 2	Ризик як кількісна оцінка небезпеки				8	8
Т. 3	Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я				8	8
Т. 4	Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки				8	8
Разом за змістовим модулем I		2	0	0	32	34
Змістовий модуль II «Цивільний захист» (Т.5 – Т.7) = 0,9 зал. кред. (26 год.)						
Т. 5	Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації.				8	8
Т. 6	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій				8	8
Т. 7	Забезпечення заходів і дій на об'єктах господарської діяльності		2/0		8	10
Разом за змістовим модулем II		0	2/0	0	24	26
Проміжна контрольна робота №1 Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)						
Змістовий модуль III. «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності» (Т.8 – Т.10) = 0,9 зал. кред. (26 год.)						
Т. 8	Правові та організаційні питання охорони праці.	2			8	10
Т. 9	Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці				8	8
Т. 10	Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека				8	8
Всього за змістовим модулем III		2	0	0	24	26
ЗМ IV «Екологічна безпека» (Т.11 – Т.13) = 1,1 зал. кред. (34 год.)						
Т. 11	Екологічні наслідки воєнних дій на території України.				10	10
Т. 12	Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС			2	10	12
Т. 13	Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС				10	10
Проміжна контрольна робота №2 Форма контролю: контрольна робота (за рахунок семінарського/практичного заняття – 40 хв)						
Підсумкова контрольна робота			2/			2
Всього за змістовим модулем IV		0	2/	2	30	34
Усього годин		4	2/2(4)	2	110	120

2.4. РЕЙТИНГ-ПЛАН

Години		Тема	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінки (кількість балів)	
Денна форма	Заочна форма				Денна форма	Заочна форма
Змістовний модуль І «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку»						
2	2	Т. 1. Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей. Цілі сталого розвитку в Україні	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2	-		Практичне заняття			
5	8		Самостійна робота			
2	-	Т. 2. Ризик як кількісна оцінка небезпеки	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2	-		Практичне заняття			
5	8		Самостійна робота			
-	-		Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.		
2		Тема 3. Медико- біологічні та соціальні проблеми здоров'я	Семінарське заняття		2	

5	8		Самостійна робота			
2	-	Т. 4. Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2			Семінарське заняття			
5	8		Самостійна робота			
34	34	Усього за ЗМ 1			8	0
Змістовий модуль II «Цивільний захист»						
2	-	Т.5. Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2	-		Семінарське заняття			
5	8		Самостійна робота			
2	-	Т.6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.		
2			Практичне заняття			2

5	8		Самостійна робота	ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.		
2	-	Т.7. Забезпечення заходів і дій на об'єктах господарської діяльності	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	10
2	2		Семінарське заняття			
5	8		Самостійна робота			
27	26	Усього за ЗМ II			6	10
		Проміжний модульний контроль №1			6	7
		Усього			12	17
Змістовий модуль III «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності»						
2	2	Т. 10. Правові та організаційні питання охорони праці	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2	-		Практичне заняття			
5	8		Самостійна робота			
2	-	Т. 9. Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16;		
1	-		Семінарське заняття		1	

6	8		Самостійна робота	ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.		
2	-	Т. 10. Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19; ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	1	
1	-		Семінарське заняття			
6	8		Самостійна робота			
27	26	Усього за ЗМ III			4	0
Змістовий модуль IV «Екологічна безпека»						
2	-	Т. 14 Екологічні наслідки воєнних дій на території України	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19. ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2	-		Семінарське заняття			
5	10		Самостійна робота			
2	-	Т. 12. Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19. ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.	2	
2	-		Практичне заняття			
2	2		Інд.-консульт. робота		10	10
5	10		Самостійна робота			

2	-	Т. 13. Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС	Лекційне заняття	ОПП «Германські мови та літератури (переклад включно)»: ПРН 2, ПРН 3, ПРН 4; ОПП «Економіка підприємства»: ПРН 18, ПРН 22, ПРН 24; ОПП «Психологія»: ПРН 3, ПРН 4, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 17; ОПП «Менеджмент митної справи»: ПРН 1, ПРН 2, ПРН 8; ОПП «Товарознавство та експертиза в митній справі»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 8, ПРН 10, ПРН 16; ОПП «Технології цифрового дизайну»: ПРН 8, ПРН 15, ПРН 19. ОПП «Правоохоронна діяльність»: ПРН 2, ПРН 6, ПРН 7, ПРН 12, ПРН 15, ПРН 16, ПРН 17; ОПП «Міжнародні економічні відносини»: ПРН 1, ПРН 5, ПРН 6, ПРН 23.		
2	2		Практичне заняття		2	10
8	10		Самостійна робота			
30	32	Усього за ЗМ IV			16	20
		Проміжний модульний контроль №2			5	8
		Усього			21	28
		Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE			5	5
		Підсумковий модульний контроль (для дисциплін, форма підсумкового контролю яких диф. залік)	Підсумкове тестування		50	50
120	120	Усього за курсом			100	100

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМ І. «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку»

Тема 1. Сталий розвиток суспільства та проблеми реалізації його цілей.

Цілі сталого розвитку в Україні

План лекційного заняття

1. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства.
2. Сталий розвиток суспільства та його проблеми. Цілі сталого розвитку: Україна.
3. Ідентифікація небезпек у контексті сталого розвитку.

План практичного заняття

1. Обговорення сталого розвитку суспільства та його проблем; шляхів досягнення цілей сталого розвитку в Україні.
2. Гра-квест «Цілі сталого розвитку» з використанням онлайн ресурсу:
<https://e-comon.org.ua/tsil-12/staliy-rozvitok-i-stale-spoznavannya/hra-kvest-tsili-staloho-rozvytku>

План самостійної роботи

1. Основні принципи сталого розвитку суспільства та їх вплив на вирішення глобальних проблем сучасності.
2. Цілі сталого розвитку ООН та їх значення для соціально-економічного розвитку країн.
3. Виклики для України у реалізації цілей сталого розвитку; заходи, що впроваджуються для їх досягнення.
4. Взаємозв'язок екологічних, економічних та соціальних аспектів сталого розвитку в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Що таке сталий розвиток і які його основні складові?
2. Яка мета впровадження Цілей сталого розвитку (ЦСР) у глобальному масштабі?
3. Скільки Цілей сталого розвитку було затверджено ООН, і які з них є ключовими для України?
4. Які екологічні проблеми найбільше впливають на реалізацію цілей сталого розвитку?
5. Як соціальні аспекти сталого розвитку сприяють підвищенню якості життя населення?
6. Які економічні інструменти можна використовувати для забезпечення сталого розвитку в Україні?
7. Які проблеми виникають в Україні під час реалізації ЦСР, і як вони вирішуються на національному рівні?
8. Наведіть приклади успішних ініціатив у сфері сталого розвитку, реалізованих в Україні.

Рекомендована література:

основна: [6, 9];

допоміжна: [11, 14];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 20, 22, 33, 34];

міжнародні видання: [35].

Тема 2. Ризик як кількісна оцінка небезпек

План лекційного заняття

1. Концепція прийняттого (допустимого) ризику.
2. Ризик-орієнтований підхід у забезпеченні безпеки.
3. Види ризику.
4. Управління ризиком.

План практичного заняття

1. Ризик як кількісна оцінка небезпек.
2. Кейс «Розрахунок ризику за індивідуальними вихідними даними з підприємства» (вихідні дані та рекомендації наведено в Методичних вказівках до провднення семінарських та практичних занять).

План самостійної роботи

1. Ризик та його зв'язок із кількісною оцінкою небезпек.
2. Методи оцінки ризиків.
3. Ймовірність виникнення небезпеки та її наслідки при оцінці ризику.
4. Етапи проведення кількісної оцінки ризиків, та використання її результатів для ухвалення управлінських рішень.

Питання для самоконтролю

1. Що таке ризик у контексті небезпек і які основні елементи його оцінки?
2. Чим якісна оцінка ризиків відрізняється від кількісної; в яких випадках застосовується кожна з них?
3. Які фактори впливають на рівень ризику у процесі оцінки небезпек?
4. Які методи використовуються для кількісної оцінки ризиків?
5. Як результати кількісної оцінки ризиків можуть бути використані для зниження небезпек?
6. Наведіть приклади застосування кількісної оцінки ризику.

Рекомендована література:

основна: [9];
допоміжна: [11, 13];
інформаційні ресурси Інтернет: [22, 27];
міжнародні видання: [35].

Тема 3. Медико-біологічні та соціальні проблеми здоров'я

План семінарського заняття

1. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Психофізіологічний закон Вебера-Фехнера.
2. Основні визначення здоров'я. Чинники, від яких залежить здоров'я людини.
3. Адаптація організму до змін чинників зовнішнього середовища.
4. Стан здоров'я населення України.
5. Здоровий спосіб життя.

План самостійної роботи

1. Медико-біологічні проблеми здоров'я та фактори, які впливають на їх виникнення.
2. Соціальні фактори, що найбільше впливають на стан здоров'я населення.
3. Основні проблеми громадського здоров'я у сучасному суспільстві.

4. Демографічні зміни, які впливають на медико-біологічні та соціальні аспекти здоров'я.

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціальне здоров'я і як оцінюється його стан?
2. Які основні причини зростання хронічних захворювань у сучасному суспільстві?
3. Який вплив мають екологічні проблеми на здоров'я населення?
4. Як рівень медичної допомоги та доступність медичних послуг впливають на вирішення соціальних проблем здоров'я?
5. Наведіть приклади програм або ініціатив, спрямованих на збереження здоров'я населення.
6. Яку роль відіграє освіта у профілактиці медико-біологічних проблем здоров'я?
7. Які основні підходи до вирішення соціальних проблем, пов'язаних із здоров'ям, на державному рівні?

Рекомендована література:

основна: [2, 9];

допоміжна: [11, 16];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 20, 21, 25, 31];

міжнародні видання: [35].

Тема 4. Техногенні та соціальні небезпеки, їх наслідки

План лекційного заняття

1. Віб्रोакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація. Загальна характеристика, вплив на організм людини та захист від їхнього впливу.
2. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.
3. Біологічна дія іонізуючих випромінювань на організм людини.
4. Аварії, пов'язані з викидом (виток) небезпечних хімічних речовин.

План практичного заняття

1. Соціальні хвороби.
2. Натовп, його різновиди, поведінка людини в натовпі.
3. Булінг та мобінг: причини, види, наслідки, профілактика та запобігання.
4. Вплив ЗМІ та інформаційних ресурсів на свідомість людини. ІПСО.
5. Розрахунок оптимального харчового раціону здобувача вищої освіти за індивідуальними вихідними даними та рекомендаціями, наведеними в Методичних вказівках до проведення семінарських та практичних занять.

План самостійної роботи

1. Аварії на системах життєзабезпечення.
2. Гідродинамічні аварії.
3. Електромагнітні поля і випромінювання: загальна характеристика, їх вплив електромагнітних полів на організм людини та захист від їх дії.
4. Біологічні небезпеки: макроорганізми, небезпечні патогенні мікроорганізми.
5. Харчовий раціон здобувача вищої освіти.
6. Насильство, його прояви та шляхи запобігання.

Питання для самоконтролю

1. Що таке техногенні небезпеки і які фактори сприяють їх виникненню?
2. Які основні види соціальних небезпек і як вони впливають на суспільство?

3. Наведіть приклади найбільш масштабних техногенних катастроф та їх наслідків для довкілля та населення.

4. Які соціальні наслідки спричиняють техногенні небезпеки і як це впливає на якість життя населення?

5. Які заходи можна застосовувати для запобігання та мінімізації впливу техногенних небезпек?

6. Як взаємопов'язані техногенні та соціальні небезпеки і які комплексні рішення необхідні для їх усунення?

7. Як соціальні фактори, такі як бідність та безробіття, можуть сприяти виникненню соціальних небезпек?

8. Які стратегії використовуються для зменшення впливу техногенних катастроф на здоров'я населення?

Рекомендована література:

основна: [1, 2, 9];

допоміжна: [11, 13];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 20-22, 25, 28, 34];

міжнародні видання: [35, 36].

ЗМ П. «Цивільний захист»

Тема 5. Правові та організаційні основи цивільного захисту. Надзвичайні ситуації

План лекційного заняття

1. Положення міжнародного гуманітарного права.
2. Державне управління у сфері цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
3. Поняття про надзвичайні ситуації та їх класифікація.
4. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування.
5. Сили цивільного захисту.

План семінарського заняття

1. Женевські конвенції та Додаткові протоколи до них.
2. Представити коротке есе щодо оцінки порушень міжнародного гуманітарного права країною-агресором (обрати приклад самостійно з власного досвіду або обрати з офіційних джерел).

План самостійної роботи

1. Основні завдання цивільного захисту в умовах надзвичайних ситуацій.
2. Система управління цивільним захистом та органи, які здійснюють контроль і координацію дій в надзвичайних ситуаціях.
3. Основні види надзвичайних ситуацій.
4. Права та обов'язки громадян в умовах надзвичайних ситуацій.

Питання для самоконтролю

1. Що таке Женевські конвенції, і які основні принципи гуманітарного права вони встановлюють?
2. Які категорії осіб підлягають захисту за Женевськими конвенціями і які права їм надаються?
3. Які механізми контролю за виконанням положень Женевських конвенцій існують на міжнародному рівні?

4. Які основні принципи цивільного захисту і як вони реалізуються в Україні?
5. Що таке надзвичайна ситуація техногенного, природного та соціального характеру і які відмінності між ними?
6. Що передбачає законодавство щодо відповідальності за порушення правил цивільного захисту?

Рекомендована література:

основна: [1, 10];

допоміжна: [13, 15];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 20-22, 28, 34];

міжнародні видання: [35, 36].

Тема 6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

План лекційного заняття

1. Оповіщення та інформування в системі цивільного захисту.
2. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
3. Мінна безпека.
4. Заходи з евакуації.
5. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.

План практичного заняття

Оцінка інженерного захисту працюючих на об'єкті господарської діяльності

1. Ознайомитися з теоретичним матеріалом з тематики.
2. Виконати розрахунок завдання за індивідуальними даними.

На промисловому об'єкті робітники і службовці працюють в одну зміну. Під час аварії на цьому, чи сусідньому, підприємстві об'єкт може опинитись у зоні хімічного або радіаційного забруднення. Для захисту виробничого персоналу на об'єкті побудовано сховище, вбудоване в будівлю, де працюють люди.

Оцінити надійність захисту виробничого персоналу об'єкту в сховищі під час аварії з можливим хімічним або радіаційним забрудненням території.

Вихідні дані та рекомендації щодо виконання наведено в Методичних вказівках до проведення семінарських та практичних занять.

План самостійної роботи

1. Основні способи оповіщення та інформування в умовах надзвичайних ситуацій.
2. Типи захисних споруд цивільного захисту, які використовуються для укриття населення, і як здійснюється їх ефективне використання.
3. Основні правила мінної безпеки.
4. Етапи та організаційні заходи процесу евакуації населення в разі надзвичайних ситуацій?

Питання для самоконтролю

1. Що є основними засобами оповіщення та інформування суб'єктів цивільного захисту про надзвичайні ситуації?
2. Як класифікуються захисні споруди цивільного захисту і які їх основні функції?
3. Які організаційні заходи необхідні для ефективної евакуації населення у разі надзвичайних ситуацій?
4. Які заходи включає забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення під час надзвичайних ситуацій?
5. Які основні завдання та функції органів цивільного захисту під час надзвичайних ситуацій для забезпечення безпеки населення?

6. Які норми приміщень існують для захисних споруд?
7. Назвіть режими повітропостачання, які можуть бути реалізовані в сховищі.
8. Скільки складає аварійний запас води у сховищі на одну особу?

Рекомендована література:

основна: [1, 10];

допоміжна: [13, 15];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 20-22, 25, 28, 34];

міжнародні видання: [35, 36].

Тема 7. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної державної системи цивільного захисту

План лекційного заняття

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
2. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
3. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

План семінарського заняття

1. Вивчити, яким чином може надаватися гуманітарна допомога постраждалим при надзвичайних ситуаціях та заповнити таблицю:

Опис надзвичайної ситуації	Можлива гуманітарна допомога (ГД)	Нормативні засади ГД	Вид ГД	Джерело ГД

2. Вивчити поняття державного резерву, його склад, призначення. Описати та зробити висновки щодо складу державного резерву. Заповнити таблицю:

Склад держрезерву	Приклад продукції держрезерву	Призначення продукції	Умови використання продукції з держрезерву

План самостійної роботи

1. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС.
2. Відшкодування збитків постраждалим.
3. Поняття державного резерву, його склад, призначення.
4. Єдина система державного резерву України. Утримання і розвиток системи державного резерву.
5. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином здійснюється фінансування заходів з ліквідації наслідків НС?
2. Єдина система державного резерву України: склад, джерела формування.
3. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Рекомендована література:

основна: [1, 10];

допоміжна: [13, 15];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 20-22, 28, 34];

міжнародні видання: [35, 36]

ЗМ ІІІ. «Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності»

Тема 8. Правові та організаційні питання охорони праці

План лекційного заняття

1. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном.
2. Конституційні засади охорони праці в Україні. Законодавство України про охорону праці. Закон України «Про охорону праці».
3. Система державного управління охороною праці в Україні. Компетенція та повноваження органів державного управління охороною праці.
4. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, структура, основні вимоги та ознаки. Реєстр НПАОП.
5. Фінансування охорони праці, його основні принципи та джерела.

План практичного заняття

Розрахунок чисельності працівників служби охорони праці за даними підприємства

1. Ознайомитися з методикою розрахунку чисельності служби охорони праці та визначення площі приміщення, яка необхідна для її розміщення.
2. Виконати розрахунок чисельності служби охорони праці та площі приміщення служби охорони праці відповідно до варіанту, наведеного в методичних рекомендаціях до виконання роботи (див. Методичні вказівки до семінарських/практичних занять).
3. Відповісти на питання для перевірки.

План самостійної роботи

1. Стандарти в галузі охорони праці: система стандартів безпеки праці (ССБП); міждержавні стандарти ССБП; національні стандарти України з охорони праці.
2. Національна рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
3. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права.
4. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
5. Охорона праці жінок, неповнолітніх, інвалідів. Обов'язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
6. Обов'язкові медичні огляди працівників певних категорій.
7. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.

Питання для самоконтролю

1. Обов'язки роботодавця щодо забезпечення системи управління охороною праці.
2. Які обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
3. Хто організує і за які кошти проводить попередні і періодичні медичні огляди?
4. При якій чисельності працюючих в установах і організаціях створюється служба охорони праці?
5. Склад комісії з питань охорони праці. Які права має Служба охорони праці?
6. Що Ви знаєте про вступний інструктаж? Яка його мета, правила проведення та оформлення?

7. Первинний та повторний інструктажі на робочому місці, їх мета та зміст.
8. Як фінансуються роботи по охороні праці на підприємстві і в організації?
9. Які нещасні випадки належать до виробничих?
10. Які дії у керівника робіт, якщо стався нещасний випадок?
11. Які обов'язки у комісії з розслідування нещасного випадку?
12. Які причини травматизму та професійних захворювань?
13. Які методи аналізу виробничого травматизму застосовують на підприємствах?

Рекомендована література:

основна: [3, 5, 8];

допоміжна: [11];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 21, 22, 25-27];

міжнародні видання: [35, 36].

Тема 9. Аналіз умов праці. Виробнича санітарія та гігієна праці

План лекційного заняття

1. Загальне уявлення про психофізіологічні фактори небезпек.
2. Фізична та розумова діяльність людини. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
3. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці.
4. Повітря робочої зони:
 - 4.1. Мікроклімат робочої зони, нормування та контроль його параметрів; заходи та засоби їх нормалізації.
 - 4.2. Склад повітря робочої зони: джерела забруднення повітряного середовища шкідливими речовинами. ГДК шкідливих речовин. Контроль за станом повітряного середовища на виробництві. Заходи та засоби попередження забруднення повітря робочої зони.
 - 4.3. Вентиляція та її види.
5. Освітлення виробничих приміщень, його класифікація та нормування.
6. Санітарно-гігієнічні вимоги до планування і розміщення виробничих і допоміжних приміщень.

План семінарського заняття

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
2. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

План самостійної роботи

1. Класи шкідливості підприємств за санітарними нормами.
2. Санітарно-захисні зони підприємств.
3. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень.
4. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте небезпечність фізичної і розумової втоми.
2. Як класифікуються роботи за важкістю та енергозатратами?
3. Як визначається гранично допустима концентрація при одночасному знаходженні у повітрі робочої зони декількох шкідливих речовин односпрямованої дії?
4. Що ви знаєте про індивідуальні засоби захисту?

5. Які Ви знаєте види виробничої вентиляції?
6. Які Ви знаєте види освітлення?
7. Назвіть основні санітарно-гігієнічні вимоги до розміщення підприємства та планування його території.

Рекомендована література:

основна: [3-5, 8];

допоміжна: [11];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 21, 22, 25-27, 30, 34];

міжнародні видання: [35].

Тема 10. Основи виробничої безпеки. Пожежна безпека

План лекційного заняття

1. Дія електричного струму на організм людини: електричні травми та чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
2. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.
3. Категорії приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
4. Основні засоби і заходи забезпечення пожежної безпеки виробничого об'єкту: пожежна сигналізація, засоби пожежогасіння.

План семінарського заняття

1. Умови ураження людини електричним струмом. Напруга кроку та дотику.
2. Надання першої допомоги при ураженні електричним струмом.
3. Показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин.
4. Дії персоналу при виникненні пожежі.
5. Забезпечення та контроль стану пожежної безпеки на виробничих об'єктах.

План самостійної роботи

1. Вплив електричного струму на організм людини: фізіологічні та медичні наслідки.
2. Аналіз факторів, що впливають на наслідки ураження електричним струмом.
3. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю та особливості їхнього обладнання.
4. Методи та засоби пожежогасіння: ефективність та сфери застосування.
5. Основні вимоги до пожежної сигналізації на виробничих об'єктах.
6. Організація пожежної безпеки на підприємстві: нормативні вимоги та практика впровадження.

Питання для самоконтролю

1. Які основні види електричних травм існують і які чинники впливають на їхні наслідки?
2. Що таке напруга кроку та напруга дотику і яку небезпеку вони становлять?
3. Які заходи першої допомоги необхідно надати потерпілому при ураженні електричним струмом?
4. Які основні показники вибухопожежонебезпечних властивостей матеріалів і речовин?
5. Як класифікуються приміщення за вибухопожежонебезпечністю?
6. Які основні заходи забезпечення пожежної безпеки на виробничих об'єктах?
7. Які дії персоналу передбачені у разі виникнення пожежі?
8. Які засоби пожежогасіння існують і як правильно ними користуватися?

Рекомендована література:

основна: [1, 4-5, 8];

допоміжна: [11];

інформаційні ресурси Інтернет: [17, 18, 22, 25-27, 29, 30, 34];

міжнародні видання: [35, 36].

ЗМ IV. «Екологічна безпека»**Тема 11. Екологічні наслідки воєнних дій на території України****План лекційного заняття**

1. Загальні впливи факторів воєнних дій на екосистеми. Чому екосистеми стають жертвами збройної агресії?
2. Вплив на стан атмосферного повітря, ґрунти, стан водойм.
3. Оцінка шкоди довкіллю від російської агресії.
4. Перспективи відновлення та використання інноваційних технологій в економіці задля відновлення екосистем.

План семінарського заняття

1. Як воєнні дії впливають на природні екосистеми та біорізноманіття?
2. Які основні забруднювачі потрапляють у атмосферу, ґрунти та водойми під час бойових дій?
3. Які методи оцінки екозбитків використовуються в Україні та світі?
4. Які міжнародні практики відновлення екосистем після воєнних конфліктів можна застосувати в Україні?

План самостійної роботи

1. Дослідити основні екологічні загрози, спричинені війною в Україні.
2. Проаналізувати довгострокові наслідки забруднення довкілля вибухонебезпечними речовинами.
3. Оцінити ефективність сучасних методів екологічного моніторингу зон бойових дій.
4. Розглянути приклади міжнародних ініціатив із ліквідації екологічних наслідків збройних конфліктів.
5. Запропонувати інноваційні підходи до відновлення екосистем, що зазнали руйнування внаслідок війни.

Питання для самоконтролю

1. Чому екосистеми особливо вразливі до впливу воєнних дій?
2. Які основні шляхи забруднення атмосферного повітря внаслідок збройних конфліктів?
3. Як змінюється склад і властивості ґрунтів після воєнних дій?
4. Які екологічні наслідки мають руйнування промислових об'єктів під час війни?
5. Якими методами можна оцінити екозбитки, завдані війною?
6. Які виклики стоять перед Україною у відновленні природних ресурсів після війни?
7. Як інноваційні технології можуть сприяти відновленню екосистем, що постраждали від бойових дій?

Рекомендована література:

основна: [7];

допоміжна: [12, 14];

інформаційні ресурси Інтернет: [17-24, 32, 34];

міжнародні видання: [35].

Тема 12. Економічний та правовий механізм управління природокористуванням та охороною НПС

План лекційного заняття

1. Економіка природокористування: означення та складові. Розрахунок екологічних податків.
2. Економічна і соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методика визначення природоохоронних витрат.
3. Державне управління в галузі охорони НПС і раціонального ПК. Екологічне право.

План практичного заняття

Визначення категорії небезпечності підприємства та величини санітарно-захисної зони

1. Згідно вихідних даних, з використанням наданої довідкової інформації, визначити категорію небезпечності підприємства (КНП) та ширину санітарно-захисної зони (СЗЗ).
2. Відповісти на питання для самоперевірки:
 - 2.1. На які класи поділяються підприємства залежно від складу й кількості шкідливих чинників та умов технологічного процесу?
 - 2.2. Що таке санітарно-захисна зона і за якими принципами вона створюється?
 - 2.3. Що таке гранично допустима концентрація і яке відношення вона має до розрахунку санітарно-захисних зон?
 - 2.4. Які дані використовують для визначення категорії небезпечності?

План індивідуально-консультаційної роботи

На вибір здобувача

I. Розрахунок екологічного податку

- 1.1. Проаналізувати вихідні дані щодо розміщення та номенклатури відходів за визначеними даними.
- 1.2. Розрахувати за даними суму екологічних податків, що підлягає сплаті до бюджету.
- 1.3. Зробити висновок та представити у вигляді доповіді та презентації проект розрахунку екологічного податку.

II. Неформальна освіта

Пройти навчальний курс на платформі відкритих онлайн курсів, що пропонуються вітчизняними освітніми платформами Prometheus, EdEra, BYM online та представити сертифікат, який має дані щодо назви курсу, обсягу вивчення та результатів навчання. Тематика обраного курсу повинна відповідати робочій програмі навчальної дисципліни «Студії безпеки та захисту».

План самостійної роботи

1. Економіка природокористування та її складові.
2. Визначення екологічних податків.
3. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
4. Принципи природоохоронних заходів.
5. Основні причини екологічної кризи в Україні.

Питання для самоконтролю

1. Основні складові економічного механізму природокористування.
2. Екологічні податки за забруднення стаціонарними джерелами забруднення.
3. Досвід економічно-розвинених країн у сфері екологічного оподаткування.
4. Суть соціальної ефективності природоохоронних заходів.
5. Економічний ефект від здійснення природоохоронної діяльності.

6. Якими нормативно-правовими актами регулюється стан екологічної безпеки в Україні?

Рекомендована література:

основна: [7];

допоміжна: [12, 14];

інформаційні ресурси Інтернет: [17-24, 32, 34];

міжнародні видання: [35].

Тема 13. Техноекологія та сучасні види науково-практичної діяльності людини у галузі охорони НПС

План лекційного заняття

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза.
3. Екологічна паспортизація виробничих об'єктів.
4. Екологічний менеджмент.
5. Екологічний маркетинг.
6. Екологічний аудит.
7. Екологічний інжиніринг.

План самостійної роботи

1. Основні завдання техноекології.
2. Екологічна експертиза: типи, фінансування, характеристика.
3. Екологічна паспортизація.
4. Екологічний менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
5. Екологічна сертифікація: суть, значення, завдання.

Питання для самоконтролю

1. Яким чином здійснюється очищення газодимових викидів та промислових стічних вод?
2. Дати характеристику екологічній експертизі як виду науково-практичної діяльності.
3. Що таке екологічний паспорт підприємства?
4. Функції екологічного менеджменту на макро- та мікрорівні.
5. Екологічний маркетинг: означення та функції.
6. Чим відрізняється екологічний аудит від екологічної експертизи?
7. Наведіть приклад екологічного інжинірингу.

Рекомендована література:

основна: [7];

допоміжна: [12, 14];

інформаційні ресурси Інтернет: [17-24, 32, 34];

міжнародні видання: [35].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, включає обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE (максимально 5 балів).

Розподіл балів, які може отримати здобувач вищої освіти на семінарському/практичному занятті, представлено в табл. 4.1.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських/практичних занять та написанні контрольних робіт, включаючи питання, які виносяться на самостійне опрацювання.

Таблиця 4.1

**Шкала оцінювання роботи
здобувачів вищої освіти на семінарських/практичних заняттях**

Критерії оцінювання	Кількість балів	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Демонструє практичні навички виконання поставлених завдань; в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішує тестові завдання.	2	6-10
Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішує меншість тестових завдань.	1	1-5
Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту.	0	0

Критерії оцінювання контрольних робіт. Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання	
	Денна форма	Заочна форма
Теоретичне питання	1/1	2/2
Практичне завдання	2/2	2/3
Тестовий блок	3/2	3/3
Всього	6/5	7/8

Критерії оцінювання індивідуально-консультаційної роботи. Програмою передбачено виконання здобувачами вищої освіти індивідуально-консультаційної роботи (табл. 4.3).

На вибір здобувача

I. Розрахунок екологічного податку

- 1.1. Проаналізувати вихідні дані щодо розміщення та номенклатури відходів за визначеними даними.
- 1.2. Розрахувати за даними суму екологічних податків, що підлягає сплаті до бюджету.
- 1.3. Зробити висновок та представити у вигляді доповіді та презентації проект розрахунку екологічного податку.

II. Неформальна освіта

Пройти навчальний курс на платформі відкритих онлайн курсів, що пропонуються вітчизняними освітніми платформами Prometheus, EdEra, BYM online та представити сертифікат, який має дані щодо назви курсу, обсягу вивчення та результатів навчання. Тематика обраного курсу повинна відповідати робочій програмі навчальної дисципліни «Студії безпеки та захисту».

Таблиця 4.3

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти
(денна та заочна форма навчання)

К-сть балів (денна/заочна)	Критерії оцінювання		
При виборі 1-го завдання:			
9-10	Послідовність, логічність виконання, виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками. Підготовлена презентація за результатами виконаної роботи. Під час захисту роботи здобувач освіти демонструє відмінне розуміння теми та дає відповіді на всі поставлені питання.		
7-8	Є незначні зауваження до виконання індивідуальної роботи. Підготовлена презентація. Під час захисту роботи здобувач освіти частково орієнтується в темі та дає відповіді не на всі поставлені питання.		
5-6	Є зауваження до виконання індивідуальної роботи. Презентація не підготовлена. Під час захисту роботи здобувач освіти майже не орієнтується в темі та не може відповісти на поставлені питання.		
3-4	Індивідуальна робота підготовлена, є зауваження. Без презентації. Без захисту.		
1-2	Індивідуальна робота підготовлена зі значними зауваженнями, без презентації та захисту.		
0	Не виконано роботу та не підготовлено презентацію за її матеріалами.		
При виборі 2-го завдання (НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА):			
Програмою передбачено перезарахування результатів неформальної освіти під час виконання індивідуально-консультаційної роботи			
Кількість балів (денна/заочна)	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
10	Індивідуально-консультаційна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	платформи відкритих онлайн курсів: Prometheus, EdEra, BYM online, Дія.Освіта, освітній хаб м. Києва та ін.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 50 балів) та підсумкового контролю (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі диференційованого заліку. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в наступному порядку (табл. 4.4).

Таблиця 4.4

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, диф. залік, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

Результати диференційованого заліку оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно»).

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Під час вивчення навчальної дисципліни «Студії з безпеки та захисту» застосовуються наступні засоби оцінювання:

- диференційований залік;
- тестування;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- виступи студентів під час обговорення питань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Під час вивчення курсу «Студії з безпеки та захисту» передбачено проведення поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль відбувається під час семінарських/ практичних занять та шляхом виконання проміжної контрольної роботи. Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю, виступів студентів під час обговорення питань, у формі комп'ютерного тестування тощо. При цьому на одному занятті студент може отримати бали за різні види діяльності (усна відповідь, практичні навички та вміння, письмовий або комп'ютерний контроль тощо).

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння питань, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час семінарських/ практичних занять та підсумкового контролю.

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться після завершення її вивчення з метою встановлення досягнення здобувачем вищої освіти заявлених результатів навчання і оцінювання рівня цих досягнень. Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Студії з безпеки та захисту» є **диференційований залік**.

Перелік питань до поточного контролю

Змістовий модуль I «Безпека людини та суспільства як основа сталого розвитку»

1. Предмет, мета, функції і завдання дисципліни.
2. Діяльність людини. Праця як форма діяльності.
3. Аксиоми безпеки життєдіяльності.
4. Класифікація та характеристика небезпек за джерелами походження.
5. Концепція прийнятної (допустимого) ризику.
6. Види ризику.
7. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини.
8. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.
9. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Загальне уявлення про обмін речовин.
10. Енергетичні витрати людини в процесі життєдіяльності.
11. Здоров'я людини, якість життя та його безпека. Соціальне здоров'я людини.
12. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ.
13. Небезпечні гідрологічні процеси і явища.
14. Пожежі у природних екосистемах.
15. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
16. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
17. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація.

18. Типологія аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
19. Аварії, катастрофи та їх наслідки.
20. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
21. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
22. Гідродинамічні аварії.
23. Пожежі та вибухи техногенного характеру; причини, що їх зумовлюють.
24. Класифікація радіаційних аварій.
25. Основні характеристики іонізуючих випромінювань.
26. Джерела радіоактивних випромінювань.
27. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.
28. Радіаційна безпека.
29. Загальна характеристика ЕМПіВ. Вплив ЕМПіВ на організм людини. Заходи та засоби захисту від їх дії.
30. Типологія аварій на хімічно небезпечних об'єктах та їх причини.
31. Класифікація об'єктів господарювання за хімічною небезпекою.
32. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
33. Поняття про нормування шкідливих речовин.
34. Хімічні небезпеки побуту. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини.
35. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
36. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.).
37. Основи раціонального харчування.

Змістовий модуль II «Цивільний захист»

38. Положення гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
39. Державне управління у сфері цивільного захисту.
40. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
41. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування. Сили цивільного захисту.
42. Класифікація надзвичайних ситуацій (НС).
43. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
44. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
45. Заходи з евакуації.
46. Інженерний захист.
47. Радіаційний захист.
48. Хімічний захист.
49. Медичний захист.
50. Психологічний захист.
51. Біологічний захист населення, тварин і рослин.
52. Забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.
53. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
54. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
55. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.

Змістовий модуль III

«Охорона праці як фактор збереження здоров'я та працездатності»

56. Поняття про охорону праці.
57. Стан охорони праці на сучасному етапі в Україні.
58. Основні законодавчі акти з охорони праці.
59. Державна політика в галузі охорони праці. Основні її принципи.
60. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві.
61. Права працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
62. Охорона праці жінок.
63. Гарантії прав на охорону праці при укладанні трудового договору.
64. Стимулювання охорони праці.
65. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
66. Навчання та систематичне підвищення знань працівників України з питань охорони праці.
67. Фінансування охорони праці.
68. Розслідування та облік нещасних випадків та професійних захворювань.
69. Система управління охороною праці (СУОП).
70. Визначення понять виробниче приміщення, робоче місце, організація робочого місця.
71. Причини виробничих нещасних випадків.
72. Небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори.
73. Фізична діяльність людини. Розумова діяльність.
74. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
75. Вплив параметрів мікроклімату на людину.
76. Методи нормалізації параметрів мікроклімату.
77. Вентиляція, види вентиляції.
78. Кондиціонування повітря.
79. Природне освітлення, його значення для працюючих.
80. Освітлення виробничих приміщень, світлотехнічні величини нормування освітлення, види виробничого освітлення.
81. Стандарти та безпечні рівні випромінювань комп'ютерів для організму людини.
82. Випромінювання оптичного діапазону. Захист від їх дії.
83. Класи шкідливості підприємств та розміри санітарних зон.
84. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання.
85. Безпека при експлуатації систем, що працюють під тиском.
86. Безпека при експлуатації підйомно-транспортних засобів.
87. Основні визначення електробезпеки.
88. Дія електричного струму на організм людини. Чинники, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом.
89. Електрозахисні засоби.
90. Надання першої долікарняної допомоги ураженому електричним струмом.
91. Основні причини пожеж.
92. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
93. Організаційні та технічні заходи забезпечення пожежної безпеки.
94. Принцип дії та класифікація вогнегасних засобів.

Змістовий модуль IV «Екологічна безпека»

95. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
96. Характеристика біосфери та її складових.
97. Основні джерела забруднення довкілля та їх вплив на стан НПС.
98. Принципи природокористування.
99. Характеристика моніторингу як методу екологічних досліджень.

100. Основні завдання техноекології.
101. Очищення стічних вод та газодимових викидів.
102. Утилізація твердих відходів промисловості.
103. Основні напрями безвідходних технологій.
104. Екологічна експертиза: види, методи, завдання. Проблема організації екологічної експертизи.
105. Екологічні менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
106. Економіка природокористування та її складові.
107. Визначення екологічних податків.
108. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь (якщо маси поллютантів дані в тоннах).
109. Визначення загальноекономічних збитків від забруднення навколишнього природного середовища (коли обсяг поллютантів визначений певними концентраціями).
110. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
111. Основні причини екологічної кризи в Україні.
112. Шляхи вирішення екологічних проблем людства.

Перелік питань до підсумкового контролю

1. Предмет, мета, функції і завдання дисципліни.
2. Класифікація та характеристика небезпек за джерелами походження.
3. Концепція прийняттого (допустимого) ризику.
4. Види ризику.
5. Структура і властивості сенсорної системи та її значення у забезпеченні безпеки людини.
6. Характеристика основних аналізаторів безпеки життєдіяльності.
7. Значення гомеостазу для забезпечення безпеки організму людини. Загальне уявлення про обмін речовин.
8. Енергетичні витрати людини в процесі життєдіяльності.
9. Здоров'я людини, якість життя та його безпека. Соціальне здоров'я людини.
10. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ.
11. Небезпечні гідрологічні процеси і явища.
12. Пожежі у природних екосистемах.
13. Техногенне середовище: виробниче, побутове, урбанізоване.
14. Конфлікти, їх класифікація та причини виникнення.
15. Віброакустичні небезпечні чинники: шум, вібрація.
16. Типологія аварій на потенційно небезпечних об'єктах.
17. Аварії, катастрофи та їх наслідки.
18. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
19. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
20. Гідродинамічні аварії.
21. Пожежі та вибухи техногенного характеру; причини, що їх зумовлюють.
22. Класифікація радіаційних аварій.
23. Основні характеристики іонізуючих випромінювань.
24. Джерела радіоактивних випромінювань.
25. Біологічна дія іонізуючих випромінювань.
26. Радіаційна безпека.
27. Загальна характеристика ЕМПіВ. Вплив ЕМПіВ на організм людини. Заходи та засоби захисту від їх дії.
28. Типологія аварій на хімічно небезпечних об'єктах та їх причини.
29. Класифікація об'єктів господарювання за хімічною небезпекою.

30. Класифікація небезпечних хімічних речовин.
31. Поняття про нормування шкідливих речовин.
32. Хімічні небезпеки побуту. Токсична дія шкідливих речовин на організм людини.
33. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
34. Основи раціонального харчування.
35. Положення гуманітарного права. Женевські конвенції та Додаткові протоколи.
36. Державне управління у сфері цивільного захисту.
37. Правова основа цивільного захисту. Основні положення Кодексу цивільного захисту.
38. Єдина державна система цивільного захисту (ЄДС ЦЗ): структура, завдання, режими функціонування. Сили цивільного захисту.
39. Класифікація надзвичайних ситуацій (НС).
40. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту.
41. Укриття населення в захисних спорудах цивільного захисту.
42. Заходи з евакуації.
43. Інженерний захист.
44. Радіаційний захист.
45. Хімічний захист.
46. Медичний захист.
47. Психологічний захист.
48. Біологічний захист населення, тварин і рослин.
49. Фінансування заходів з ліквідації наслідків НС, відшкодування збитків постраждалим.
50. Поняття державного резерву, його склад, призначення. Єдина система державного резерву України.
51. Гуманітарна допомога у випадках НС. Форми організації гуманітарної допомоги. Послуги і матеріальні ресурси в рамках гуманітарної допомоги, що надаються у вигляді благодійності.
52. Поняття про охорону праці.
53. Стан охорони праці на сучасному етапі в Україні.
54. Основні законодавчі акти з охорони праці.
55. Державна політика в галузі охорони праці. Основні її принципи.
56. Права працівників на охорону праці під час роботи на підприємстві.
57. Права працівників на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.
58. Охорона праці жінок.
59. Гарантії прав на охорону праці при укладанні трудового договору.
60. Стимулювання охорони праці.
61. Обов'язки працівника щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
62. Навчання та систематичне підвищення знань працівників України з питань охорони праці.
63. Фінансування охорони праці.
64. Розслідування та облік нещасних випадків та професійних захворювань.
65. Система управління охороною праці (СУОП).
66. Визначення понять виробниче приміщення, робоче місце, організація робочого місця.
67. Причини виробничих нещасних випадків.
68. Небезпечні, шкідливі та вражаючі фактори.
69. Фізична діяльність людини. Розумова діяльність.
70. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Втома.
71. Вплив параметрів мікроклімату на людину.
72. Методи нормалізації параметрів мікроклімату.

73. Вентиляція, види вентиляції.
74. Кондиціонування повітря.
75. Природне освітлення, його значення для працюючих.
76. Освітлення виробничих приміщень, світлотехнічні величини нормування освітлення, види виробничого освітлення.
77. Стандарти та безпечні рівні випромінювань комп'ютерів для організму людини.
78. Випромінювання оптичного діапазону. Захист від їх дії.
79. Класи шкідливості підприємств та розміри санітарних зон.
80. Загальні вимоги безпеки до виробничого обладнання.
81. Безпека при експлуатації систем, що працюють під тиском.
82. Безпека при експлуатації підйомно-транспортних засобів.
83. Дія електричного струму на організм людини. Чинники, що впливають на тяжкість ураження електричним струмом.
84. Електрозахисні засоби.
85. Надання першої долікарняної допомоги ураженому електричним струмом.
86. Основні причини пожеж.
87. Класифікація приміщень за вибухопожежонебезпечністю.
88. Організаційні та технічні заходи забезпечення пожежної безпеки.
89. Принцип дії та класифікація вогнегасних засобів.
90. Екосистеми: визначення, складові, типи, види і стани екосистем. Навести приклади.
91. Характеристика біосфери та її складових.
92. Основні джерела забруднення довкілля та їх вплив на стан НПС.
93. Принципи природокористування.
94. Основні завдання техноекології.
95. Очищення стічних вод та газодимових викидів.
96. Утилізація твердих відходів промисловості.
97. Основні напрями безвідходних технологій.
98. Екологічна експертиза: види, методи, завдання. Проблема організації екологічної експертизи.
99. Екологічні менеджмент, маркетинг, аудит та інжиніринг: суть, значення та ступінь використання.
100. Економіка природокористування та її складові.
101. Визначення екологічних податків.
102. Методи визначення збитків від забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів та земельних угідь (якщо маси поллютантів дані в тоннах).
103. Економічна та соціальна ефективність природоохоронних заходів. Методи розрахунку економічного ефекту природоохоронних заходів.
104. Основні причини екологічної кризи в Україні.
105. Шляхи вирішення екологічних проблем людства.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 2013. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992 № 2801-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1999. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>.
4. Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу» : Наказ МОЗ України від 08.04.2014 № 248. 2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0472-14>.
5. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1992. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.
6. Цілі Сталого Розвитку: Україна : Національна доповідь. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
7. Авраменко Н.Л. Екологічна безпека : навч. посіб. Ірпінь : ДПУ, 2023. 294 с.
8. Авраменко Н.Л., Сагайдак І.С. Охорона праці : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 264 с.
9. Желібо Є. П., Сагайдак І.С. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. 201 с.
10. Чорна Т.М. Цивільний захист : навч. посіб. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 204 с.

Допоміжна

11. Безпека життєдіяльності та охорона праці : підручник / В. В. Сокурєнко, О. М. Бандурка, С. М. Бортник та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. 308 с.
12. Березуцький В.В. Екологія : навч. посіб. / В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, О.М. Древаль ; за ред. проф. В.В. Березуцького. Х.: НТУ «ХП», 2019. 420 с.
13. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист : підручник для студ. спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с.
14. Сафранов Т. А., Губанова О. Р., Лукашов Д. В. Еколого-економічні основи природокористування : навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 349 с.
15. Цивільний захист / [Запорожець О. І., Михайлюк В. О., Халмурадов Б. Д. та ін.]. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 264 с.
16. Домедична допомога на місці події : практичний посібник / П.Б. Волянський, А.М. Гринзовський, С.О. Гур'єв та ін.; за заг. ред. проф. П.Б. Волянського та проф. С. О. Гур'єва. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 224 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

17. Офіційний вебпортал Верховної ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>
18. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
19. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <http://www.mepr.gov.ua/>.
20. Рада національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.rainbow.gov.ua/>

21. Офіційний сайт Міністерства охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/>
22. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
23. Постійне представництво України при ООН. URL: <http://www.uamission.org/>.
24. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України. URL: <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
25. Офіційний сайт Державної служби України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/>
26. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України. URL: <http://www.social.org.ua>.
27. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)». URL: <http://www.nau.ua>.
28. Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій. URL: <https://dsns.gov.ua>
29. Портал «Україна будівельна: будівельні компанії України, будівельні стандарти: ДБН ГОСТ ДСТУ». URL: <http://www.budinfo.com.ua>
30. Офіційний сайт постійного представництва України в МОП. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour>
31. Офіційний сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int>
32. Офіційний сайт ЮНЕСКО. URL: <https://en.unesco.org>
33. Офіційний сайт Всесвітнього економічного форуму. URL: <https://www.weforum.org/>
34. Програма ООН з навколишнього середовища . URL: <https://www.un.org/ga/unep>

Міжнародні видання

35. O'Toole W. Crowd Management: Risk, security and health. Events Management Theory and Methods, 2019. 198 p.
36. Clifton Smith, David J. Brooks. Security Science: The Theory and Practice of Security. Publisher: Elsevier, 2020. 280 p.

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ
РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри

митної справи та товарознавства

від _____ 20__ р., № _____

Лист оновлення та перезатвердження РПНД

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП